

VAN EPC NAAR BENG

Slappe hap, volgens sommigen, maar is dat terecht?

Er komen nieuwe energieprestatie-eisen voor gebouwen. De Energieprestatiecoëfficiënt (EPC) maakt plaats voor BENG: Bijna Energieneutraal Gebouw. Een deel van de bouwwereld vindt BENG 'slappe hap' en betwijfelt of het een verbetering is ten opzichte van de EPC. Zij krijgen weerwoord van een vakbroeder.

HAN VAN DE WIEL

De afgelopen decennia zijn nieuwe gebouwen stapje voor stapje energiezuiniger geworden. In het Bouwbesluit worden die eisen voor nieuwe gebouwen uitgedrukt in de EPC. Hoe lager de EPC, hoe energiezuiniger. Voor de bestaande woningbouw geldt het Energielabel. Vanaf 1 januari volgend jaar - voor overheidsgebouwen al dit jaar - gelden voor nieuwe gebouwen nieuwe eisen: ze moeten 'bijna energieneutraal' zijn. 'Bijna', omdat Europees is afgesproken dat het nog een stap te ver is om volledige energieneutraliteit wettelijk te verplichten voor alle nieuwe gebouwen, gezien de beschikbare techniek en de hieraan verbonden kosten. Bovendien gaat het alleen om de gebouwgebonden energie: energieverbruik voor ruimteverwarming, -koeling en -ventilatie, warmtapwater, elektriciteit voor de hiervoor benodigde installaties en verlichting. Gebruiksgebonden energie blijft buiten beschouwing. Na een internetconsultatie en politieke besluitvorming in de Tweede Kamer bepaalt het ministerie van Binnenlandse Zaken, verantwoordelijk voor het Bouwbesluit, naar verwachting nog dit jaar de definitieve BENG-eisen.

BENG kent drie indicatoren: BENG 1, 2 en 3. Die staan voor respectievelijk de thermische energiebehoefte van een gebouw (de zon-oriëntatie wordt dus belangrijk), het primaire fossiele energiegebruik en het aandeel hernieuwbare energie die op, aan of nabij een gebouw wordt opgewekt. Groene elektriciteit telt hierin niet mee; dat is een contract van de gebruiker, geen eigenschap van het gebouw.

Drie indicatoren betekenen een vooruitgang vergeleken met de EPC, want die wordt uitgedrukt in één cijfer. Een matige score op een bepaald aspect kan daarin worden goedge maakt met een goede score op een ander aspect. Bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen. Met BENG kan dat niet meer.

Toch stond een deel van bouwend en installierend Ne-

derland direct op zijn achterste benen, toen het ministerie van Binnenlandse Zaken de concept-grenswaarden van de BENG-indicatoren vorig jaar publiceerde. Ze zijn namelijk veel minder streng dan de *voorgenomen* BENG-eisen, die in 2015 het licht zagen. De reacties varieerden van 'ik hoop dat het een 1 aprilgrap is', via 'wat een waardeloze brief', tot 'de overheid is totaal de weg kwijt'. De jongste BENG-eisen zouden nauwelijks afwijken van de huidige EPC-normen, en haalbaar zijn zonder extra inspanning.

Minister Ollongren (BZK) ontkent dat de concept BENG-eisen zijn versoepeld. Ze wijst onder meer op de nieuwe berekeningsmethode NTA 8800, die volgens haar beter aansluit op het werkelijke gemiddeld energieverbruik van een gebouw. Dat ontlokte bij Rob van Bergen, directeur van het kennisinstituut voor bouwen en installatietechniek ISSO, op het online platform *Ensoc* de reactie dat de minister de vergelijking tussen de nieuwe en oude methode niet maakt in haar brief. 'Nu verschuilt ze zich daarachter.'

Appels en peren

De harde kritiek op BENG is begrijpelijk, maar volgens Harm Valk niet terecht. Valk is behalve senior adviseur energie en duurzaamheid en partner van de Nieman Groep ook voorzitter van de projectgroep NTA 8800, en dus nauw betrokken bij de totstandkoming van de BENG-eisen. “Maar”, zegt hij er meteen bij, “de minister hakt de knoop door”. Je kunt volgens hem de grenswaarden volgens de in 2015 voorgenomen BENG-indicatoren niet vergelijken met de concept-indicatoren van 2018. “Dat is appels met peren vergelijken.”

Na de eerste opwinding over de verlaagde eisen is de kritiek geluwd, zegt Valk, en is er “meer nuance” in de discussie gekomen. Hij loopt de historie van BENG door. In 2015 kondigde de toenmalige minister BENG aan, en riep de markt op zich daarop voor te bereiden. Valk: “Die markt ging voortvarend aan de slag.” En kwam er al snel achter dat met die strenge eisen een aantal gebouwen niet was te realiseren. Problemen doen zich met name voor bij kleine grondgebonden woningen als tiny houses en bejaardenwoningen en bij vrijstaande woningen, plus de hoogbouw, zeker in binnenstedelijk gebied. De bouwopgave is zo groot, dat die barrières ‘ongewenst’ zijn, zegt de minister in antwoorden op Kamervragen over BENG. Valk: “Dat is het eerste argument om de eisen te versoepelen.”

Het tweede argument is de introductie van een nieuwe rekenmethode, de al genoemde NTA 8800, waar Nederland mee moet rekenen. Die is gebaseerd op nieuwe Europese normen die ook voor Nederland verplicht zijn. “Over het algemeen vallen de uitkomsten die zijn berekend met NTA 8800 iets hoger uit”, zegt Valk. “Dat is in lijn met een veel gehoord commentaar dat de uitkomsten van de tot nu toe gebruikte rekenmethoden, ook de EPC, een te gunstig energieverbruik suggereren ten opzichte van wat in de praktijk in nieuwe gebouwen wordt gerealiseerd.”

Het derde argument om de eisen te versoepelen - “nu wordt het ingewikkeld”, waarschuwt Valk - is de klacht uit de markt dat niet alle technieken gelijk worden behandeld. Het gaat met name om ventilatiesystemen, die zijn verhuisd van BENG 1 naar BENG 2. Maar omdat de lucht in een gebouw te allen tijde gezond moet zijn, rekent BENG 1 nu standaard met een grote hoeveelheid op te warmen of af te koelen ventilatielucht. “Dat leidt automatisch tot hogere grenswaarden van de BENG 1-indicator.”

Het vierde argument is dat pas na 2015 het debat over aardgas in volle hevigheid losbarstte. Nieuwe woningen worden verplicht aardgasvrij gebouwd. De nieuwe methode waardeert elektriciteit hoger en de kosten en terugverdientijden van elektrische alternatieven, zoals warmtepompen, wegen mee in de hoogte van de eisen.

‘Slappe hap’

Valk erkent dat voor sommige woningtypen, met name de ‘simpele tussenwoning’, de BENG-eisen gemakkelijk zijn te halen. “Daarvoor is het inderdaad niet heel spannend. Maar het is niet terecht om te zeggen dat BENG voor alle woningen ‘slappe hap’ is, zoals veel vakbroeders beweren. Bijvoorbeeld in de randstedelijke hoogbouw moeten stevige maatregelen worden genomen om te voldoen aan BENG.”

Er is veel gespeculeerd over de lobby achter het (vermeende) versoepelen van de BENG-eisen. Sommigen zien er de hand in van de ventilatiesysteem-leveranciers (dat zij hebben gelobbyd, staat volgens Valk “buiten kijf”). Anderen vermoeden dat de warmtepompinstallateurs de zachtere eisen hebben ingefluisterd. Minister Ollongren daarentegen zegt in de beantwoording van de Kamervragen stellig dat er bij de totstandkoming van de ‘conceptgeadviseerde eisen’ “geen partijen (zijn) geweest die hebben gelobbyd voor het versoepelen van de BENG-eisen.”

